

SPOLEČNÝ DOPIS



Členům hospodářského výboru Sněmovny Parlamentu České republiky

Na vědomí

Členům zemědělského výboru Sněmovny Parlamentu České republiky

Členům rozpočtového výboru Sněmovny Parlamentu České republiky

Předsedům poslaneckých klubů

Ministrovi průmyslu a obchodu

Ministrovi zemědělství

V Praze, 4. listopadu 2024

Věc: Lex OZE III - narušení důvěry v investiční prostředí České republiky

Vážený členové hospodářského výboru,

obracíme se na Vás jako zástupci asociací a svazů sdružující sektory energetiky a další odvětví ekonomiky.

Se znepokojením sledujeme aktuální průběh projednávání novely energetického zákona, tzv. "Lex OZE III". Tuto novelu považujeme za klíčovou z hlediska modernizace energetiky, rozvoje obnovitelných zdrojů, akumulace energie, ale i zajištění přechodných zdrojů energie. Lex OZE III má českou energetiku a tím i celou ekonomiku posunout dopředu a pomoci Česku úspěšně konkurovat sousedním zemím.

Namísto modernizace české energetiky však nyní hrozí, že se kvůli několika pozměňovacím návrhům stane tato klíčová novela faktorem, který rozvoj tuzemské zdrojové základny paralyzuje a výrazně zkomplikuje naplnění našich mezinárodních klimaticko-energetických závazků. Jde o pozměňovací návrhy, které vytvořilo Ministerstvo financí a Ministerstvo průmyslu a obchodu s cílem uspořit prostředky ve státním rozpočtu, a to porušením zákonem garantovaných podmínek, na základě kterých byly v minulosti investovány stovky miliard korun do podporovaných zdrojů energie.

Tyto zásadní retroaktivní změny přitom nebyly ani řádně projednány v rámci meziřesortního připomínkového řízení, ani neměly prostor se k nim vyjádřit relevantní oborové organizace. Návrhy jsou nejen zcela likvidační pro tisíce fotovoltaických elektráren z let 2009 a 2010, ale připouští rozšíření předmětných opatření i na ostatní podporované zdroje, jak je uvedeno v důvodových zprávách k nim i v tiskové zprávě Ministerstva financí. Tímto postupem stát vysílá investorům signál, že může kdykoli drasticky zasáhnout do podnikatelského prostředí, nejen v sektoru podporovaných zdrojů energie, a to s prostým poukazem na schodek státního rozpočtu.

Pokud by byly návrhy přijaty, dojde k zásadnímu narušení důvěry v investiční prostředí v České republice. Česká energetika přitom potřebuje zachování stabilních a předvídatelných podmínek proto, aby dokázala zvládnout nelehký a investičně velmi náročný úkol transformace s cílem zajistit pro českou ekonomiku energetickou bezpečnost a dostatek nízkoe emisní energie, která je nezbytná pro zachování naší konkurenceschopnosti a plně závisí na nových investicích soukromého kapitálu. V opačném případě hrozí negativní ovlivnění hospodářského růstu například přesunem některých podniků na zahraniční trhy, které bezproblémově nabídnou podmínky cenově dostupné a nefosilní energie tak jako se to stalo v případě společnosti Microsoft, která v nedávné době oznámila, že své klíčové evropské data centrum postaví namísto v ČR ve Švédsku, když jedním z hlavních důvodů pro výstavbu záměru ve Švédsku je dostatek bezemisní elektřiny.¹

Rozumíme snaze o konsolidaci veřejných financí. Toto úsilí však nemůže jít cestou, která může zanechat hluboké šrámy v důvěře investorů v Českou republiku i potenciální hrozbu v podobě stovek soudních sporů či mezinárodních arbitrází s možnými škodami ve výši desítek miliard korun.

Pevně věříme, že chápete závažnost této situace a dovoluujeme si Vás proto požádat o jasné odmítnutí zmíněných pozměňovacích návrhů.

S úctou,

Jan Doležal
Prezident
Agrární komora České republiky

Marek Lang
Místopředseda
Aliance pro energetickou soběstačnost

Jan Habart
Předseda
CZ Biom

Petr Maule
Výkonný ředitel
Česká fotovoltaická asociace

Jan Krčmář
Výkonný ředitel
Solární asociace

Vít Jásek
Výkonný ředitel
Unie zaměstnavatelských svazů ČR

Martin Pýcha
Předseda
Zemědělský svaz České republiky

¹<https://archiv.hn.cz/c1-67367370-microsoft-nakonec-sve-datacentrum-v-cesku-nepostavi-zvolil-skandinavii-v-praze-ma-ale-jine-velke-plany>

Příloha č. 1: Souhrn zásadních výhrad proti navrhovaným změnám zákona

V rámci druhého čtení Lex OZE III (sněmovní tisk č. 656²) byly načteny mimo jiné následující pozměňovací návrhy připravené MPO a MF:

- a) **PN č. 5196**, kterým se navrhuje **zavedení dodatečných individuálních kontrol** u více než 2500 provozovatelů FVE z let 2009 a 2010 z hlediska přiměřenosti jimi pobírané podpory.
- b) **PN č. 5197**, kterým se navrhuje **odejmout podporu výrobnám elektřiny** v hodinách, kdy je na denním trhu s elektřinou **záporná cena**, i když byly uvedeny do provozu před zavedením tohoto opatření a neměly možnost se na něj připravit.
- c) **PN č. 5198**, kterým se pro účely kontrol přiměřenosti poskytované podpory **prodlužuje doba životnosti** výroben.
- d) **PN č. 5199**, který směřuje ke **snížení maximální přípustné ziskovosti** provozu podporovaných výroben elektřiny oproti současnému znění zákona.

Pozměňovací návrh na zavedení individuálních kontrol podal též pod č. **5226** poslanec Róbert Teleky.

Tyto pozměňovací návrhy považujeme za nepřijatelné, a to z následujících důvodů:

- a) Jsou **v rozporu s českou i evropskou legislativou a rozhodnutími Evropské komise**, kterými byla v notificačním řízení podpora výroby elektřiny schválena jako přiměřená a v souladu s pravidly státní podpory EU.
- b) Zásadním způsobem **retroaktivně mění dosavadní pravidla** zakotvená právní úpravou a směřují ke snížení zákonem garantované výše podpory výroby elektřiny.
- c) Takto zásadní dopady do zákonné úpravy podpory obnovitelných zdrojů jsou přitom projednávány ve formě poslaneckých pozměňovacích návrhů, které byly podány až ve druhém čtení tohoto sněmovního tisku. **Neprošli tedy standardním procesem přípravy a připomínkování vládních návrhů zákonů**, včetně projednání v Legislativní radě vlády a v garančním Hospodářském výboru.
- d) Uvedené **pozměňovací návrhy jsou typickým přílepkem**, neboť sněmovní tisk č. 656 je zejména novelou energetického zákona, kterou se transponují některé závazky evropského práva týkající se ukládání elektřiny (akumulace). Pozměňovací návrhy se však mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích v části, která s projednávanou problematikou nesouvisí.
- e) Předloženými pozměňovacími návrhy se mění mechanismus státní podpory obnovitelných zdrojů a je tedy **nutné tyto změny před jejich schválením notifikovat Evropské komisi z hlediska souladu s evropskými pravidly státní podpory**.

Upozorňujeme, že tyto pozměňovací návrhy mají zásadní negativní dopady na sektor obnovitelných zdrojů energie a na celou energetiku, a to především z následujících důvodů:

- 1) Pozměňovací návrh č. 5197 **zastavuje výplatu podpory v případě tzv. záporných cen** na denním trhu s elektřinou i pro výroby, které byly uvedeny do provozu před zakotvením tohoto ustanovení do zákona. Pro provozovatele těchto zdrojů není z právních, technických a finančních důvodů možné se tomu přizpůsobit, a to ani instalací bateriového úložiště. V důsledku tak toto opatření **retroaktivně snižuje zákonem garantované výnosy z výroby elektřiny o 20 – 30 %**. V kombinaci s existujícím solárním odvodem ve výši 20 % jde o likvidační návrh - snížení garantované podpory o 50%.
- 2) Všechna navrhovaná opatření jsou **v rozporu s evropskou a českou legislativou a zakládají významné riziko pro stát v případě soudních sporů**, arbitráží, a řízení pro porušení evropského práva. Zároveň zásadním způsobem ničí důvěru v právní stát v oblasti energetiky, do které stát potřebuje přitom přilákat investice v řádu stovek miliard v následující dekádě.

² <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&T=656>

- 3) Navrhovaná opatření zcela **mění stávající pravidla kontroly přiměřenosti podpory, a to retroaktivně po 15 letech od uvedení zdrojů do provozu**. Zcela ignorují skutečnost, že přiměřenost podpory byla již důkladně prověřována v uplynulých letech v rámci tzv. sektorových šetření, **a touto vládou uznaná za přiměřenou**.
- 4) PN č. 5196 s návrhem na zavedení individuálních kontrol je **v rozporu s notifikačním rozhodnutím Evropské komise, kde se individuální kontrola pro FVE (i další podporované zdroje) nepřipouští**. Individuální kontrola je možná pouze u zdrojů, které mají souběh provozní podpory a jiné dotace, což není případ FVE.
- 5) MF záměrně ignoruje základní principy vycházející z pravidel státní podpory uvedené v notifikačním rozhodnutí Evropské komise. Podle tohoto notifikačního rozhodnutí není hranice výnosnosti investic stanovena jako maximální pro jednotlivé individuální výroby, ale je definována jako referenční hodnota pro celý sektor.
- 6) Návrhy se **diskriminačně zaměřují pouze na FVE z let 2009 a 2010**. V rámci již proběhlých sektorových šetření realizovaných MPO a potvrzených současnou vládou se prokázalo, že podpora je přiměřená a ziskovost provozu těchto zdrojů je v rámci celého sektoru srovnatelná, a dokonce nižší než u některých jiných druhů OZE.
- 7) Návrh požaduje **zohlednit v budoucích výnosech z provozu výroby naprosto nelogicky i příjmy za prodej elektřiny po ukončení podpory** (po roce 2030). Ty však nelze nyní určit, protože není možné kvalifikovaně odhadnout ceny elektřiny po roce 2030.

Příloha č. 2: Podrobné komentáře k návrhům MF a MPO

- 1) Podle **PN č. 5197** má být zastavena výplata podpory v hodinách, kdy je na denním trhu s elektřinou dosaženo záporných cen. Toto opatření je vůči výrobnám z let 2009 a 2010 retroaktivní (toto opatření ale platí i pro ostatní zdroje jako je vítr, MVE atd), protože neplatilo v době, kdy byly uváděny do provozu. Nikde v Evropě není takové opatření zaváděno pro již fungující zdroje energie. I v sousedním Německu se zaměřuje pouze na nově chystané zdroje.
- a) Ministerstvo průmyslu a obchodu tvrdí, že zastavením výplaty podpory vychází vstříc evropské legislativě, která požaduje zavádění tržních principů do mechanismů podpory OZE. Zcela však opomíjí, že tytéž evropské předpisy také dodávají, že tato protitržní opatření nemají být zaváděna pro již postavené zdroje, tedy retroaktivně. Výrobny na to musí být technologicky připraveny již ve fázi developmentu. Z toho důvodu také stále platná česká legislativa říká, že zastavení podpory při záporných cenách se nevztahuje na projekty dokončené do konce roku 2015. Návrh Ministerstva průmyslu a obchodu jde přímo proti tomuto principu evropského práva a proti zákazu retroaktivity.
- b) K eliminaci negativních dopadů **nepomůže doinstalovat bateriová úložiště ke stávajícím FVE. Podle platného znění zákona o podporovaných zdrojích³ se podpora nevztahuje na veškerou elektřinu vyrobenou v období záporných cen.** Není rozhodné, zda je dodána do soustavy, nebo uskladněna v bateriovém úložišti a dodána do soustavy později. **Tento základní právní důvod brání výrobcům reagovat na navrhovaný pozměňovací návrh instalací bateriového úložiště.** Vedle toho jsou zde i důvody technické a ekonomické:
- Záporné ceny jsou zpravidla několik hodin v řadě, proto musí kapacita bateriového úložiště násobně převyšovat hodinový výkon výroby. Vycházíme z toho, že kapacita baterie musí být schopna uložit alespoň čtyři hodiny výkonu každé FVE z let 2009 a 2010 (celkem 2 GWp FVE). To by znamenalo instalaci baterek o kapacitě minimálně 8 GWh.
 - Taková kapacita baterií zdaleka přesahuje potřeby české energetiky v oblasti akumulace energie, jak vyplývá ze strategií ČEPS, a.s. To by vedlo ke zhroutilí trhu se službami stabilizace soustavy.
 - Investiční náklad na 1MWh bateriového úložiště je minimálně 8 mil Kč, celkem tedy za 8 GWp by to bylo 64 mld Kč. Takovou investici nelze zafinancovat ze stávajících výnosů provozu FVE, a to obzvláště ne za situace, kdy je původně garantovaná výše výnosů ze strany státu neustále zpochybňována a snižována.
 - Instalace bateriového úložiště na stávající FVE je problém z hlediska plnění technických podmínek pro připojení k distribuční soustavě. Vyžaduje minimálně výměnu všech střídačů celé výroby, což je další podstatný investiční náklad.
- c) Navrhovaná úprava tak představuje retroaktivní zásah do podnikání všech výrobců elektřiny, kteří uvedli výroby do provozu do konce roku 2015. Znamená pro ně likvidační dodatečné snížení provozní podpory o přibližně 20-30 % ročně. Pro případ FVE z roku 2010, kde je již uvalen solární odvod ve výši 20% se jedná o celkové snížení dříve garantované podpory o 50%.
- 2) **Navrhovaná opatření jsou v rozporu s evropskou a českou legislativou a zakládají významné riziko pro stát v případě soudních sporů, arbitrází, a řízení pro porušení evropského práva.**
- a) Navrhovaná opatření jsou v přímém rozporu s evropskou legislativou, konkrétně článkem 6 –*Stabilita finanční podpory* směrnice 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Podle tohoto článku **se stát musí zdržet revidování podmínek podpory, které by podrývalo ekonomickou životaschopnost podpořených projektů, pokud byla tato podpora ze strany Evropské komise vyhodnocena jako přiměřená** z hlediska pravidel státní podpory. Míra podpory byla přítom ze strany orgánů EU vyhodnocena jako přiměřená⁴.

³ §38 odst. 2 zák. č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích, cit.: „Podpora elektřiny se nevztahuje na elektřinu vyrobenou výrobcem v období, kdy je na denním trhu s elektřinou organizovaném operátorem trhu dosaženo záporné hodinové ceny.“

⁴ Rozhodnutí Evropské komise Státní podpora SA. 40171 (2015/NN) – Česká republika

- b) Navrhovaná opatření jsou jednoznačně retroaktivní. Lze očekávat vlnu soudních sporů, v nichž se budou poškození provozovatelé výroben domáhat zrušení těchto opatření pro rozpor s ústavním pořádkem. Soudy tedy teprve vyhodnotí, zda jde o retroaktivitu nepřipustnou. Není proto možné dnes tvrdit, že je opatření v souladu s českou legislativou. Naopak, aktuální soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu⁵ označuje jako nepřipustně retroaktivní jiné v minulosti schválené legislativní zásahy do mechanismu podpory. Říká, že nelze prostřednictvím zájmů státu odůvodnit jakékoliv kroky proti provozovatelům OZE, protože zájmem státu je i „*dodržení elementárních principů právního státu, mezi které patří stabilita právního řádu, předvídatelnost, právní jistota a zákaz retroaktivity.*“
- c) Navrhovaná opatření jsou v rozporu se smlouvami na ochranu zahraničních investic a povedou pro Českou republiku k prohraným arbitrážním sporům. Na počátku tohoto roku skončilo arbitrážní řízení⁶ ohledně zavedení solární daně konečným rozhodnutím, v němž byla České republice uložena povinnost nahradit žalobcům škodu způsobenou tímto opatřením. Toto rozhodnutí tak založilo precedent, podle nějž budou postupovat vůči České republice další zahraniční investoři.

3) Navrhovaná opatření zcela mění stávající pravidla kontroly přiměřenosti podpory, a to retroaktivně po 15 letech od uvedení zdrojů do provozu. Zcela ignorují skutečnost, že přiměřenost podpory byla již důkladně prověřována v uplynulých letech v rámci tzv. sektorových šetření.

- a) Přiměřenost podpory obnovitelných zdrojů energie byla v uplynulých letech v souladu s požadavky Evropské komise důkladně prověřována šetřeními ve všech sektorech obnovitelných zdrojů. Tzv. sektorová šetření vycházela z reprezentativního vzorku údajů o nákladech a výnosech jednotlivých výroben elektřiny. V případě FVE se šetření opíralo o konkrétní údaje 63,9% (FVE 2009), resp. 68,6% (FVE 2010) všech provozovatelů výroben. Jednalo se tedy o reprezentativní vzorky, v souladu s platnou metodikou.
- b) Výsledky sektorových šetření prokázaly, že podpora je přiměřená i v případě FVE z let 2009 a 2010⁷. V případě FVE z let 2009 a 2010 byla zjištěna vnitřní míra výnosnosti vložených investic v rozmezí 6 % - 6,89 %, tedy hluboko pod referenční hodnotu 8,4 %. Zprávu o výsledcích sektorových šetření tato vláda projednala a neměla k ní žádné námítky.
- c) Přiměřenost podpory pro FVE 2009 a 2010 je dána i tím, že v těchto sektorech stát v uplynulých letech přistoupil již k více než 10 daňovým a dalším legislativním úpravám, kterými snížil příjmy z výroby energie na současnou úroveň.

4) Pozměňovací návrh č. 5196 obsahuje návrh na zavedení individuálních kontrol. To je v rozporu s notifikačním rozhodnutím Evropské komise, kde se individuální kontrola pro FVE (i další podporované zdroje) nepřipouští. Individuální kontrola je možné pouze u zdrojů, které mají souběh provozní podpory a dotace, což není případ FVE.

- a) V rozhodnutí Evropské komise o notifikaci státní podpory OZE je explicitně uvedeno, že kontroly přiměřenosti podpory budou probíhat pouze plošně, ve vztahu k průměrným hodnotám celého sektoru (odtud termín sektorové šetření).
- b) Návrh na individuální kontroly je však v přímém rozporu s tímto rozhodnutím. Konkrétně v bodě 57, poznámka 22, kde se uvádí: „*Přezkoumání podpory bude provedeno na úrovni jednotlivých zařízení pouze v případech, kdy došlo ke kumulaci podpory v rámci oznámeného programu s investičním nebo jiným typem provozní podpory. Ve všech ostatních případech bude přezkoumání provedeno na základě reprezentativního vzorku různých kategorií zařízení, který zajistí řádné zohlednění nákladů příjemců.*“ U FVE nedošlo ke kumulaci podpor, a proto rozhodnutí Evropské komise nepřipouští individuální kontroly.

⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. NSS 10 As 158/2024 ze dne 26. 9. 2024

⁶ <https://www.italaw.com/cases/8351>

⁷ <https://www.mpo.gov.cz/cz/energetika/elektroenergetika/obnovitelne-zdroje/zprava-o-vysledcich-sektoroveho-setreni-irr-pro-zdroje-2006---2010---266873/>

- 5) **MF záměrně ignoruje základní principy vycházející z pravidel státní podpory uvedené v notifikačním rozhodnutí Evropské komise. Podle tohoto rozhodnutí není hranice výnosnosti investic stanovena jako maximální pro jednotlivé individuální výrobny, ale jako referenční hodnota pro celý sektor.**
- a) Popsaný postup podle platného zákona vycházel z toho, že zákonem stanovená hodnota 8,4 % není maximálním IRR pro každého individuálního výrobce, ale jde průměrnou hodnotu pro celý sektor. Toto opatření reflektovalo skutečnost, že někteří výrobci mohli díky vyšší míře efektivního podnikatelského jednání dosáhnout na vyšší zisk. Předložený návrh ministerstva financí tuto logiku zcela mění a povede k tomu, že zasažení budou navrhovaným opatřením především ti podnikatelé, kteří efektivně hospodaří. Aplikace stanovené hodnoty IRR na každého jednotlivého provozovatele by fakticky byla trestáním za efektivitu podnikání. Tímto přístupem a zvýhodněním neefektivních projektů protiprávně narušuje hospodářskou soutěž na vnitřním trhu EU, zasahuje do práva na podnikání a vytváří v ČR naprosto demotivující podnikatelské prostředí.
 - b) Podle předloženého návrhu má být hodnota IRR 8,4 % až 10,6 % nahrazena údaji ze dvou rozhodnutí Evropské komise o notifikaci státní podpory OZE. Ty jsou stanoveny pro každý druh OZE zvlášť a v případě FVE a některých dalších OZE je spodní hranice IRR nižší, než v zákoně uvedených 8,4%. To umožňuje vládě novým nařízením zpětně snížit maximální hodnotu IRR poté, co byla provedena sektorová šetření. Jde tedy o další retroaktivní opatření.
 - c) Podstatné však je naprosté nepochopení účelu těchto hodnot v zákoně a v rozhodnutí o notifikaci ze strany ministerstva financí. Ministerstvo nově stanoví tyto hodnoty jako maximální hranici IRR pro jednotlivé projekty. **Hodnoty IRR stanovené v zákoně jsou však určeny k vyhodnocení sektorových šetření** (jako průměr výnosnosti za celý sektor). Hodnoty IRR v notifikačních rozhodnutích mají oproti tomu reflektovat přibližně skutečnou výnosnost projektů v ČR. V žádném z obou případů není jejich výše stanovena jako maximum pro jednotlivé projekty.
- 6) **Návrhy se diskriminačně zaměřují pouze na FVE z let 2009 a 2010. V rámci již proběhlých sektorových šetření realizovaných MPO a potvrzených současnou vládou se prokázalo, že podpora je přiměřená a ziskovost provozu těchto zdrojů je v rámci celého sektoru srovnatelná, a dokonce nižší než u některých jiných druhů OZE.**
- a) Výsledky sektorových šetření podporovaných zdrojů energie za léta 2006 až 2013 prokázala, že FVE z let 2009 a 2010 se nijak významně nevymykají z průměru ostatních obnovitelných zdrojů energie.
 - b) Zaměření pouze na část FVE je neodůvodněně diskriminační opatření, které porušuje pravidla hospodářské soutěže tím, že znevýhodňuje pouze vybranou skupinu podnikatelů.
- 7) **Návrh požaduje zohlednit v budoucích výnosech z provozu výroby naprosto nelogicky i příjmy za prodej elektřiny po ukončení podpory (po roce 2030). Ty však nelze nyní určit, protože není možné odhadnout cenu elektřiny po roce 2030.**
- a) Provozovatelé FVE mají podle předloženého návrhu nově zasílat operátorovi trhu sdělení, v němž vyhodnotí vnitřní výnosové procento vlastního projektu při zohlednění příjmů za prodej elektřiny i po ukončení výplaty podpory v roce 2030. Budou tedy muset odhadovat ceny elektřiny z FVE a jejich vývoj po roce 2030. Budou muset také odhadovat počet hodin se zápornou cenou energie a vyšší záporné ceny.
 - b) Tento požadavek opět prokazuje nepochopení problematiky ze strany ministerstva financí. Ceny elektřiny není možné přesně predikovat ani na rok dopředu, natož v horizontu více než pěti let. Splnění této povinnosti je tedy nereálné a bude znehodnocovat výsledky celé navrhované právní úpravy.
 - c) Kromě toho dnes provozovatelé FVE nemohou předvídat, jak budou jejich výrobny v provozu. Naopak budou motivováni výrobu ukončit po roce 2030, zatímco by elektrárny mohly fungovat ještě mnoho dalších let.